

L'ADÉU A MOSSÈN BALLARÍN

19 de març. Avui ha estat un dia de Sant Josep gris, plujós i trist: hem enterrat mossèn Ballarín. Tenia 96 anys. És escasent, en tot escrit necrològic, fer una breu ressenya biogràfica del finat.

A mossèn Ballarín, la Congregació de Sant Felip Neri, o dels Felipons, on havia ingressat passats els vint-i-cinc anys, el va enviar a estudiar al seminari de Solsona. S'hi va quedar de professor: li deien el *Ciències*, perquè ho era de matemàtiques, però els seus alumnes recorden que els explicava pel·lícules de cinema i que de matemàtiques no en van aprendre però van riure molt.

Al seminari de Solsona també hi va fer de prefecte fins que un cop de bàcul prodigiós de bisbe Vicent Enrique i Tarancón, que encara no era cardenal, el va exiliar, el 1953, a Queralt. Als anys de la Transició, l'antic bisbe de Solsona va tenir un paper destacat a Madrid i Ballarín hi feia broma: «Com deuen ser els altres, si el *Catarancón* és d'esquerres?»

Va viure tants anys a Queralt que Ballarín es va fer berguedà, però com un dia li va dir mossèn Armengou davant meu, «Berguedà volant del santuari a Barcelona sense passar pel carrer Major». A Queralt hi va ser fins que un bisbe amic, Antoni Deig, l'en va fer fora. Diuen que la *carcúndia clerical* local feia viatges a Solsona queixant-se que el custodi no es cuidava prou del santuari i que els feligresos no se sentien prou atesos. Al final es van sortir amb la seva.

Ballarín es mostrava crític amb l'Església, no li agradaven les reunions ni els consells d'economia, però això no el va privar de defensar el seu bisbe de torn, bo i planyent-lo, com al Papa, de la solitud que comporta el càrrec. Algú va escriure que Ballarín practicava l'obediència amb murrieria, que sempre havia fet el que havia volgut.

En abandonar Queralt, semblava que tiraria cap a ciutat, però es va acomboiar amb el més rural dels capellans de pagès, el sant baró Ramon Maria Anglerill (Olvan, 1938), rector de Gósol, de qui presumia, aquests últims anys, de ser el vicari; de fet era vicari de Saldes, Maçaners, l'Espà i també –diu la nota del bisbat– de Gósol.

Els més de noranta anys de mossèn Ballarín han donat per a molt. De la *lleua del biberó*, el camp de concentració i el sanatori de Matadepera a Queralt i Gósol.

Jaume Lorés el va introduir en el món de l'escriptura: «Em va costar molt aconseguir que mossèn Ballarín escrivís. Feia uns ninots preciosos. Però per a la revista *Germinabit* li vaig demanar un seguit d'articles i els va fer amb una gran facilitat.» Va col·laborar a *Serra d'Or*, va escriure un assaig sobre els ídols de la llei i la llibertat a *Qüestions de vida cristiana*, i el *Francesco* (1967), traduït al castellà i l'italià. Va dirigir la col·lecció *Blanquerna*, de llibres d'espiritualitat, a Edicions 62, i va col·laborar setmanalment, des del primer número (1976) a l'*Avui*.

El pare Massot, de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, li va publicar unes quantes recopilacions d'articles,

Mossèn Ballarín davant una foto antiga de Gósol. FOTO: BNG

però la fama li va venir amb *Mossèn Tronxo* (1989), que li va editar Núria Folch, vídua de l'editor i escriptor Joan Sales. «Vaig decidir que un autor tan original, bo, ple d'ànima i d'amor al país ens havia de fer una obra. Jo li'n demanava una per al [a la col·lecció] *Pi de les Tres Branques*. Ell em va dir que em faria una novel·la, i jo encara més contenta.» Són declaracions de Núria Folch a Lluís Bonada poc després que l'editorial de Folch, el Club Editor, s'associés amb l'editorial Columna.

Sembla que, com a novel·la, el *Tronxo* no és cap cosa de l'altre món. Tinc al davant un retall de diari on Jaume Lorés parla del llibre: «*Mossèn Tronxo* era literàriament insostenible i ideològicament reaccionari. Una alta jerarquia de l'Església catalana em va dir que semblava el *Marcelino Pan y Vino*, i a més passat per aigua. El van comprar totes les senyores pietoses de Catalunya i els que tenen una mica d'amor a la literatura es van estirar els cabells. Mossèn Ballarín fa una apologia del rector de pagès, que acaba presentant, sense voler, com un tonto. Mossèn Ballarín és un urbanita de cap a peus i es passa més dies a Barcelona que a la muntanya.» Una mica més endavant, parlant dels crítics literaris, Lorés afegeix: «Cap d'ells es va atrevir a parlar de *Mossèn Tronxo*, perquè el trobaven un llibre nefast i no volien fer mal a mossèn Ballarín, a qui consideraven amic.» Però Lorés, per altra banda amic de Ballarín, no s'està d'elogiar-lo («És amic de tothom i enemic de tothom, segons com li peta. Però cau bé a la gent, perquè té un cor com un tros de pa») i de recomanar el seu següent llibre, *Quatre barres i quatre barruts*, «per treure's el mal gust de boca que va deixar el *Tronxo* dels dimonis».

“Missa de taverna”
a la rectoria de Gósol (20.01.2008).
FOTO: BNG

Per Ballarín, *Mossèn Tronxo* era un homenatge als capellans rurals, tot i que ell ja sabia que no tots els interessats ho van entendre així. En ambients intel·lectual se'l va acusar de servir-se d'una llengua artificiosa, inexistent, però Teresa Pàmies, de Balaguer, va reconèixer en les expressions del *Tronxo* el parlar de la seva infantesa.

Cap a finals de la dècada dels setanta del segle passat va col·laborar regularment a la revista *Destino*. Tinc guardat un article de Ballarín a *La Vanguardia* (any 1973, secció “*Religión y tiempo*”) amb motiu del centenari del naixement de santa Teresa de Lisieux. L'editorial Planeta li va publicar algun títol perquè va assistir religiosament, pel fet de trobar-se en el lloc de l'accident, el fill del propietari José Manuel Lara, Fernando Lara Bosch.

Durant una època va ser el capellà més mediàtic del país gràcies a la participació com a tertulià a TV3. En aquesta cadena, Albert Om li va dedicar un programa de la sèrie *El convidat*.

Quan a la passada dècada dels seixanta el va visitar Baltasar Porcel, que feia uns articles de viatges pel país per a *El Correo Catalán*, va escriure d'ell que reia molt, creia en Déu i en l'anarquia, en l'Església catòlica i en la llibertat de l'amor.

Mossèn Ballarín amb Pasqual Maragall a Gósol (17.03.2006). FOTO: BNG

Ninotaire, posseïdor d'una memòria prodigiosa, conversador incansable, amic personal de dos presidents de la Generalitat i de molts dels factòtums del país, tenia una dèria cap a l'arquitectura i es va fer amic de José Antonio Coderch de Sentmenat, autor de la portalada del santuari i el campanar de Queralt. Li va oficiar la missa de l'enterrament, en llatí, i va escriure, al costat de J. A. Goytisolo, R. Santos Torroella i R. Bofill, un capítol del llibre que li va editar Gustavo Gili (1990).

Alguns entesos no van trobar encertada la idea –tècnica– devia ser una idea de la junta de Queralt– d'emblanquinar les parets del santuari, tapant d'aquesta manera les pintures històriques que havien estat restaurades el 1952.

Era home de conversa, més aviat de tertúlia d'interior, més de dins de casa que no de carrer. Divertit, ocurrent, rialler, s'agafava la vida amb humor i li agradava la companyia del fum d'un Montecristo. Ara que recordo aquesta marca em ve a la memòria que també practicava el sarcasme.

Reia explicant que el jovent de Gósol havia organitzat el ball «de Divendres Sant» i deia que si Déu no ens envia capellans ja deu saber per què ho fa. Quan l'argumentació se li entortolligava, ho solucionava amb un «Déu hi faci més que nosaltres».

Els seus textos són homilies, traspuen oralitat en la forma i en el fons, l'espiritualitat viscuda en hores i hores d'entotsolement. Les seves descripcions de paisatges, ambients i persones són d'una evidència, exactitud i enginy originals. Aquí cal destacar les pàgines dedicades a Queralt –em refereixo a les editades per Jaume Huch.

Queralt –va escriure– és, a més d'un lloc bonic, un lloc sagrat. Endevinava en el Pedraforca una catedral gòtica. L'Àliga de la Patum era per a ell sant Joan evangelista.

Quan fa fred, a Gósol, com que l'església és molt gran per la gent que va a missa, la celebració es fa en una dependència de la rectoria on l'ambient és familiar i, gràcies a una estufa de llenya, la temperatura és molt agradable. En aquesta estança, les litúrgies –mossèn Ballarín en deia «les misses de taverna que fem a l'hivern a Gósol»– tenen un caire especial. Amb la Joana hi hem anat moltes vegades, unes oficiant mossèn Ballarín, d'altres mossèn Ramon Maria. Mossèn Ballarín ja no ho farà mai més.

Tres instantànies de l'enterrament de mossèn Ballarín a Gósol (18.03.2009). FOTO: BNG

A mossèn Ballarín li han fet el funeral a la parroquial de Sant Pere de Berga. Hi han assistit els presidents Jordi Pujol, Pasqual Maragall i Carles Puigdemont, uns quants consellers i altres prohoms, i l'alcaldesa de Berga, Montse Venturós, de la CUP, fent en aquest cas una excepció a la norma de no assistir a actes religiosos.

Amb la Joana hem assistit a la part del comiat celebrat a Gósol. Jo volia veure el moment que el cotxe fúnebre passava davant de cal Civader, com qui diu, l'última vegada que mossèn Ballarín veia el Pedraforca. Al final hem anat directament a Gósol.

Era al vespre i la corrua de cotxes ha pujat de Guardiola cap a Maçaners, Saldes i Gósol. Amb neu al costat de la carretera i l'ambient humit i boirós, la filera de llums encesos que s'apropava donava al paisatge un to malenconiós que s'afegia a la tristesa vaga i persistent del dia. Un d'aquests vehicles

portava el taüt de mossèn Ballarín, de fusta clara, amb una creu i cobert amb la bandera de les quatre barres.

El cotxe s'ha parat davant l'església de Gósol, que estava plena de gent. N'han baixat el taüt i l'han portat davant l'altar. Entre els assistents hi havia els presidents Pujol i Maragall. Després d'un acte breu –una oració i parlaments del bisbe d'Urgell, mossèn Ramon M. i un familiar– la comitiva s'ha adreçat al cementiri. El camí era fosc; la majoria de gent l'ha fet a peu. Dos focus il·luminaven l'entrada i la fossa. Han col·locat el taüt sobre el clot. Aquí s'ha resat un Parenostre, s'han cantat *Els Segadors* per indicació del bisbe i la coral de Gósol ha interpretat les Caramelles amb lletra de mossèn Ballarín. Llavors han introduït el taüt a la fossa. Ja era de nit i hem tornat cadascú a casa seva.

Benigne Rafart

www.fotoluigi.cat

luigi disseny i fotografia d'alta qualitat
 impressió de tot tipus de documents en grans i petits formats
 foto-llibres venda de càmeres i accessoris multimèdia
 foto-decoració video o cinema a DVD producció audio-visual
 arxius d'imatges objectes amb foto (àmplia gamma)

fotografia comercial, estands, exposicions...
 estudi, reportatge, documental i més... visita la nostra web